

Marjai Zoltán életútja és munkássága

A Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsa rendezvényein szinte már hagyomány, hogy az emlékezés főszereplővé válik. Nem régen egyesületünk egykori ügyvezető titkára, dr. Marjai Zoltánné, a férje életútjára és munkásságára emlékezett vissza, bepillantást engedett egy kiemelkedően gazdag életpálya eseményeibe, azzal a lelki többlettel, amelyre csak egy hitvestárs képes. A versidézet eszmei mondanivalójához híven adjuk közre rovatunk hasábjain az előadás rövidített, szerkesztett változatát.

*„A boldogságra kevés a jelen,
A múlton épül az, s az emlékezeten.”
(Tompai Mibály)*

Marjai Zoltán 1928. június 30-án született Gyékényesen. Az elemi iskolát születési helyén végezte. Az érettségi bizonyítványát a Csurgói Református Gimnáziumban szerezte. Erdőmérnöki oklevelét 1952. február 29-én állították ki, az akkori Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karán.

Az oklevél megszerzése után a Nyírségi Állami Erdőgazdasághoz került. A Tisza hullámtere fásítási tervének készítése során került kapcsolatba Babos Imrével, aki 1953 tavaszán meghívta vezetőnek az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) Tőserdőn felállított Homok- és Hullámtér-fásító Kísérleti Állomására. Ekkor már együtt dolgozhatott Babos Imrével a homokfásítás, Koltay Györggyel a nyárfásítás, Partos Gyulával a homoki csemetenevelés, és Vlaszaty Ödönnel az első vegyszeres gyomirtások témakörökben, akikről számos tapasztalatot, intenciót gyűjtött.

Tőserdőről 1953. december 15-ével áthelyezték Ráckevére, ahol elkezdődött az a 10 év, ami tudományos és szakmai fejlődése szempontjából meghatározó volt. Mátyás Vilmos állomásvezető több éve foglalkozott üzemi magvizsgálattal. A magvizsgálatok folytatása feltételeként kialakította az igényesen felszerelt, európai színvonalú kutatólaboratóriumot, ahova állomásvezető helyettesként kapcsolódhatott be. A magvizsgálati eredmények értékelése mellett, a Maggazdálkodási Útmutató megírásával az akkori gyakorlati maggazdálkodás alapjait már közösen rakhatták le. Marjai Zoltánra az országjárással összekötött területi kérdések megismerése hárult. A gyakorlati szakemberekkel történő személyes kapcsolat kialakítása adott alkalmat arra, hogy önállóan, szabadon foglalkozhatott, az akkor nagy jelentőségű, nyármag téma tudományos alapjai lerakásával, szellemi és technikai feltételei megteremtésével.

Mátyás Vilmossal kialakult együttműködésük 1957 tavaszáig tartott, amikortól Mátyás Vilmos visszatért Sopronba. Az Állomás vezetésével Marjai Zoltánt bízták meg, akiben tudatossá vált az a mélyreható magkutatósi igény, hogy a labort növényélettani is fel kell szerelni. Ebben a kísérleti ciklusban a nyármag-kutatás dominált, amelynek végeredménye az 1960-ban megvédett műszaki doktori értekezésben tárgyasult.

Ebben az időszakban kapcsolódott be a Bánó István vezette klónvizsgálatba, anyafák és oltványaik magkihozatala, valamint az egyéb maggazdálkodás-fejlesztési vizsgálatokba. Továbbiakban ezek az elemzések érlelték meg a plantázs rendszerű, koncentrált, nagyüzemű, regionális rendeltetésű magtermelő bázisok létesítésének koncepcióját, amely az ERTI 1958. évi kutatótanácsa ülésén került előterjesztésre. Elfogadásához azonban hiányzott az intézeti kollektíva pozitív állásfoglalása egészen 1963-ig, annak ellenére, hogy Keresztesi Béla igazgató egy 1959-ben tett európai körutazás után, nyilvános fórumon úgy nyilatkozott: „Ügy látszik, Marjainak van igaza!”

Az említettek mellett ezen időszakban a következő eredmények, kísérletek vázolhatók:

- egyéves munkával összeállították az „Erdészeti Magvizsgálati Mód-

szertant”, (sok évig nem volt és talán ma sincs hasonló önálló mű az irodalomban);

- nyármag pergető és -szikkasztó gép szerkesztése, kipróbálása a technikai munkatársak bevonásával, a gép szabadság lett;
- a köszörűkövel működő, folyamatos üzemelésű szkarifikátor szerkesztése és üzembeállítása, újításként;
- a tölgyfélék makkjának fagyűrőse, nedvességtartalmának vizsgálata az érés során;
- a fenyőmagvak vizsgálatánál válaszkérés abból a célból, hogy a maghéj és magbél aránya változásánál mi idézi elő az ezermagsúly különbségeket, a héj vagy a bél;
- nemzetközi magcsere bonyolítása az ERTI arborétumai számára;
- a vadcseseresznye romlását előidézhető tényezők vizsgálata;
- részvétel az Erdészeti, Vadászati és Faipari Lexikon írásában;
- az Erdészeti Lapok 1900–1905 között megjelent számainak értékelése erdőművelési szempontból;
- részvétel az NDK-ban és Lengyelországban vizsgált témákban.

A magvizsgáló laboratórium 1963. évi Ráckevéről Sárvárra történő áthelyezésének megrázkódításait nem vállalva felmondott, azzal az indokkal, hogy „...a többéves begyakorlott munkaerőket rövid idő alatt lehetetlen pótolni és ...az évtizedes munka eredménye derékba szakad.”

1964. február 1-jétől a Gödöllői Állami Erdőgazdaságnál kapott munkalehetőséget, amely merőben új, gyakorlati munkakört jelentett. Hamarosan, az erdőművelési csoportvezetői feladat mellett a mag-, és csemetetermelés irányítására kapott felhatalmazást. Fila József igazgatója bizalmából a kezdeti te-repszemlék után sikerült a nagyüzemű plantázst megvalósítani, és több milliós vállalati költségeket igénylő támogatásban részesülhettek az alábbi fejlesztések:

- lombos és fenyő nagyüzemű magtermelő plantázs tervezése és létesítése Albertirsán;
- az „üllői” árbocakác magjának begyűjtése, vetése és csemetéjének felhasználása;
- földről való akácmaggyűjtés forrás-alapjainak lerakása, vizsgálatokkal alátámasztva;

- erdeifenyő-mag beszerzése kámon-i plantázsról, árbóc akáchoz hasonló vetése, erdősítése;
- akkor 10 000 m² hidegágy létesítése fenyő és apró magvú lombos fajok számára;
- a magexport olyan arányú fejlesztése, hogy az, az egész vállalati tiszta nyereségének közel 10 %-át tette ki;
- a gyakorlatban közismerten értékes lombos állományokról (pl. zselicségi ezüsthárs, baktalórántházai hengeres gyertyán) magbeszerzés és csemetéjükkel való erdősítés.

Irányította a budapesti parkerdő-gazdálkodást, a Gödöllői Arborétum ERTI igényeinek megfelelő gondozását.

1971-től az Erdőgazdasági és Faipari Egyesüléshez került műszaki, gazdasági tanácsadónak, az erdőművelés országos koordinálására, de egy időszakban még a Vadászati Világkiállítás szervezésében is részt vett. Fő törekvése annak a gondolatnak a megérlelése volt, hogy a nemesített szaporítóanyagot racionálisan használják fel.

A menedzselés az alábbi területekre terjedt ki:

- a mag- és csemeteexport fokozása, ennek keretében tanulmányút

- a NSZK-ban és javaslat készítése az igazgató tanács részére;
- az OECD-hez való csatlakozáshoz szakvélemény adása;
- az MZ 1,5 szárzúzó alkalmazása a mechanikus tisztításban, az Ellettari tuskózógép elterjesztése, be-mutatók szervezése;
- mag- és csemetebörzékszervezése;
- a belterjes csemetenevelés módszereinek elterjesztése;
- tartós tölgy csemetetárolási kísérlet megszervezése az ERTI-vel.

Az egyesületi időszakban választották az Erdőművelési Szabvány Bizottság, az Erdészeti Fajtaminősítő Bizottság, valamint a Vadászati Világkiállítás „Az ember és a természet” Szakbizottság tagjává. Az ERTI 1972-ben kutatói és szakmai munkássága elismerésül Vadas Jenő Emlékéremmel tüntette ki.

Külföldi munkájából kiemelhető, hogy 1974 novemberében a MÉM jelöltjeként TESCO szerződéssel 2 évre Kubába került, az ERTI és FAKI kombinációjaként létező Intézethez, szaktanácsadóként a Genetikai Osztályra. A spanyol nyelv szükség szerinti elsajátítása után foglalkozott: származási kísérletekkel, honosítással, magkutatással, magvizsgálattal, és fej-

lesztéssel. A két év elteltével a szerződést, a Kubai Intézettel közös kezdeményezés-sel sem sikerült meghosszabbítani – főleg anyagi fedezet hiányában – ezért 1976 szeptemberében záró jelentés készült az eredményekről és további teendőkről. Ezt az Intézet Főhatósága Elismerő Oklevéllel méltányolta. 1977-ben beválasztották egy kormány szintű nemzetközi szervezet – a Magvizsgálók Nemzetközi Szövetsége (ISTA) – Erdészeti Bizottságába. Az előzőeken túlmenően a tagországok között elősegítette a kiterjedt levelezést, adatösszehasonlításokat, módszervéleményezést.

Hazatérve az Országos Vetőmag és Szaporítóanyag Felügyelőség Famagvizsgálati Osztálya, laboratóriuma élére került, ahol a vizsgálatok mellett fejlesztésekkel foglalkozott, korábbi kutatási eredmények érvényesülési feltételei írásba foglalását, gyakorlatba ültetését szervezte.

1983-tól kórházi kezelés alatt állt. 1984. május 1-jén Kiváló Dolgozó kitüntetést kapott. 1984. augusztus 1-jétől nyugdíjba került, de ezután sem tétlenkedett és folytatta vizsgálatait azon erdőgazdaságokban, ahol a kutatások, fejlesztések 1966-ban elkezdődtek és a legtöbb akácállomány található.

Közülük elsőik között a Pusztavacsi, a Csévharaszi és Mendei Erdészetek-nél. Ilyen vonatkozásban később felzárkózott a Nyírségi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Baktalórántházai Erdészete, illetve a Gúthi Erdészete, továbbá a kilencvenes évek második felétől a termőhelyi összehasonlító vizsgálatokba a következő erdészetek kapcsolódtak be: a Nyárfási, Császártöltési, Romhányi, Vasvári, Bakonyszentlászlói, Devecseri, Sümegi, Monostorapáti, Baki, Zalacsányi, Lábodi és Marcali Erdészetek.

E kutatások eredményeként született meg „Az akác-mag ökológiája, vándorlása és élettartama a talajban” c. OTKA zárójelentés 1999-ben.

Betegsége súlyosbodását könnyítendő végtelen türelemmel és gonddal gyűjtötte a tervezett *Az akácfa monográfiája* című könyvéhez a rég megjelent szakkönyvek írásából a forrásokat. A könyvnek több fejezetét megírta, de elhatalmasodott betegsége miatt nem tudta befejezni.

Arra volt már csak ereje, hogy az előszót lediktálja, s abban minden anyagi és terepi lehetőséget biztosító hivatalnak, erdőgazdaságnak, erdészetnek, közreműködő kollégának köszönetet mondjon.

Szerkesztette: **Halász Gábor, Nagy László, S. Nagy László, dr. Szikra Dezső** – OEE

A Muzsikál az erdő átível a határokon

A Muzsikál az erdő rendezvénysorozatnak idén a 13. évada zajlik az ország három térségében, erdészek közreműködésével.

Az év legnagyobb eseménye a *Muzsikál az erdő – Mátrai Művészeti Napok* kilencnapos programfolyama lesz, július 2–10. között kerül megrendezésre. Az idei programsorozat első alkalommal válik határokon átnyúlóvá, hiszen a nyitónap Felvidéken, Füleken lesz. Ezt a gondolatot követve az őszi rendezvény, a Gyula térségében szerveződő programsorozat egyik napján a Partiumba látogat majd el.

A Prima Díjas és Nógrádikum Díjas rendezvénysorozat valamennyi napján a szakvezetési erdei sétákat követően klasszikus zenei és a népzenei koncertek következnek, ahol országos, sőt világhírű előadóművészek és a helybéli művészeti élet kiválóságai nyújtanak egyszerű, megismételhetetlen erdei koncertélményt.

Nem maradnak el az erdei sportok, a színvonalas zenei és kézműves gyermekprogramok és a helyi termelők bemutatkozásai sem. Megismerkedhetünk a fenntartható gazdálkodás példáival, valamint tudományos ismeretterjesztő előadásokon bővíthetjük tudásunkat az erdő és a természetvédelem témakörében.

A természethez kötődő képzőművészeti kiállítások, a *Muzsikál az erdő* pályázatok – fotó, képzőművészet, irodalom és gyermekrajz témakörökben – immár hagyományosan színesítik, gazdagítják a programkínálatot, a szellemi feltöltődés lehetőségeit.

Idei helyszíneink júliusban: Fülek, Gyöngyöspata, Szentkút, Gyöngyöstarján, Szurdokpuszpöki, Bátortereny – Szorospatak, Kékestető, Galyatető, Gyöngyössolymos – Szalajka-tisztás.

Szeretettel várunk minden erdőjáró, művészetkedvelő látogatót a 2016-os év *Muzsikál az erdő* rendezvényeire. Részletes információt, programjainkat megtalálják honlapunkon: www.muzsikalazerdo.hu.

„*Muzsikál az erdő – ahol az erdő és a zene összefonódik. Jókedv, erdei értékek, művészek, barátság, testi-lelki feltöltődés!*”

Muzsikál az Erdő Alapítvány

Az Országos Erdészeti Egyesület a rendezvénysorozat támogatója.